

Pagal Sąjungos teisę draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos teismui, nagrinėjančiam ieškinį dėl žalos atlyginimo, grindžiamą diskriminacija, neleidžiama konstatuoti, kad tokia diskriminacija buvo, jei atsakovas sutinka sumokėti prašomą kompensaciją, tačiau nepripažįsta, kad diskriminacija buvo

Vien piniginės sumos sumokėjimas negali užtikrinti asmens, prašančio pripažinti, kad jis nukentėjo dėl tokios diskriminacijos, veiksmingos teisminės gynybos

2015 m. Stokholme (Švedija) gyvenančiam Čilės kilmės keleiviui oro transporto bendrovės *Braathens Regional Aviation AB* vykdyto vidaus skrydžio Švedijoje įgulos vado sprendimu buvo pritaikyta papildoma saugumo patikra.

Veikdamas šio keleivio, teigiančio, kad buvo diskriminuojamas dėl priežasčių, susijusių su jo išvaizda ir etnine priklausomybe, vardu, *Diskrimineringsombudsmannen* (Ombudsmenas diskriminacijos klausimais, Švedija) kreipėsi į *Stockholms tingsrätt* (Stokholmo pirmosios instancijos teismas, Švedija) su prašymu priteisti iš *Braathens* sumokėti šiam keleiviui kompensaciją už diskriminaciją.

Braathens sutiko sumokėti reikalaujamą sumą, tačiau nepripažino, kad diskriminacija buvo. Taigi *Stockholms tingsrätt* priteisė iš jos šią sumą, tačiau pripažino nepriimtinais *Diskrimineringsombudsmannen* reikalavimus priimti sprendimą dėl pripažinimo, kuriame būtų konstatuota, kad diskriminacija buvo. Šis teismas teigė, kad pagal Švedijos proceso teisę jis yra saistomas *Braathens* sutikimo, todėl turėjo išspręsti ginčą nenagrinėdamas galimos diskriminacijos buvimo. Kadangi *Diskrimineringsombudsmannen* apeliacinis skundas dėl *Stockholms tingsrätt* sprendimo buvo atmestas, jis pateikė kasacinį skundą *Högsta domstolen* (Aukščiausiasis Teismas, Švedija).

Högsta domstolen kelia klausimą dėl Švedijos teisės aktų atitikties Direktyvos 2000/43¹, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims, nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, siejamos su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu, kuriuo kiekvienam asmeniui užtikrinama teisė į veiksmingą teisminę gynybą, reikalavimams, todėl nutarė pateikti Teisingumo Teismui klausimą, ar tuo atveju, kai atsakovas sutinka patenkinti ieškovo reikalavimą sumokėti kompensaciją, teismas vis tiek turi turėti galimybę išnagrinėti, ar diskriminacija buvo, kai to prašo asmuo, teigiantis, kad buvo diskriminuojamas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyvos 2000/43 tikslas – sukurti kovos su diskriminacija dėl rasės ar etninės priklausomybės pagrindus, siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą. Laikantis šio principo reikalaujama, kad būtų garantuojama tokia diskriminaciją patyrusių asmenų teisė į vienodą požiūrį veiksminga teisminė apsauga, nesvarbu, ar šie asmenys veikė tiesiogiai, ar tarpininkaujant asociacijoms, organizacijoms arba

¹ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000, p. 22; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 20 sk., 1 t., p. 23).

kitiems juridiniams asmenims. Be to, sankcijų sistema, nustatyta siekiant perkelti šią direktyvą į valstybės narės vidaus teisės sistemą, turi visų pirma užtikrinti veiksmingą ir efektyvią pagal ją turimų teisių gynybą. Sankcijų griežtumas turi atitikti pažeidimų, už kuriuos jos skiriamos, sunkumą ir visų pirma užtikrinti realų atgrasomąjį poveikį, nepažeidžiant bendrojo proporcingumo principo.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2000/43 7 ir 15 straipsnius, siejamus su Chartijos 47 straipsniu, **draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos teismui, nagrinėjančiam ieškinį dėl žalos atlyginimo, grindžiamą šia direktyva draudžiama diskriminacija, neleidžiama nagrinėti prašymo konstatuoti, kad tokia diskriminacija buvo, jei atsakovas sutinka sumokėti prašomą kompensaciją, tačiau nepripažįsta, kad diskriminacija buvo.**

Pirma, Direktyvos 2000/43 7 straipsnyje nurodyta, kad visi asmenys, manantys, kad nukentėjo nuo diskriminacijos dėl rasės ar etninės priklausomybės, turi turėti galimybę per procedūrą, skirtą pasinaudoti iš vienodo požiūrio principo kylančiomis teisėmis, prašyti teismo priimti sprendimą dėl galimo šių teisių pažeidimo, jei atsakovas nepripažįsta diskriminacijos. Taigi **vien piniginės sumos sumokėjimas negali užtikrinti asmens, prašančio pripažinti, kad buvo toks pažeidimas, veiksmingos teisminės gynbos.**

Antra, tokie nacionalinės teisės aktai nesuderinami tiek su atkuriamąja, tiek su atgrasomąja funkcijomis, kurias turi atlikti sankcijos, valstybių narių numatytos pagal Direktyvos 2000/43 15 straipsnį. **Sumokėti tam tikrą pinigų sumą nepakanka, kad būtų patenkinti asmens, visų pirma siekiančio, kad būtų pripažinta, jog jis patyrė diskriminaciją, ir atlyginta patirta neturtinė žala, reikalavimai.** Be to, **įpareigojimas sumokėti pinigų sumą negali užtikrinti realaus atgrasomojo poveikio diskriminaciją vykdžiusiam asmeniui,** kai, kaip nagrinėjamu atveju, atsakovas ginčija, kad buvo bet kokia diskriminacija, tačiau mano, jog išlaidų ir įvaizdžio aspektu jam parankiau sumokėti ieškovo prašomą kompensaciją. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad galimybė patraukti baudžiamojon atsakomybėn, atsižvelgiant į tokio patraukimo tikslus ir su juo susijusius reikalavimus, neleidžia kompensuoti teisių gynimo priemonių civilinėse bylose nesuderinamumo su šios direktyvos reikalavimais.

Trečia, Teisingumo Teismas pažymi, kad tokio aiškinimo nepaneigia tokie proceso teisės principai ar argumentai, kaip dispozityvumo principas, proceso ekonomiškumo principas ir siekis sudaryti palankias sąlygas taikiai spręsti ginčus. Viena vertus, tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, lemia, kad ginčo kontrolė perkeliama atsakovui, o tokiu atveju, kai atsakovas sutinka sumokėti reikalaujamą kompensaciją, ieškovas nebegali reikalauti, kad teismas, į kurį kreiptasi, priimtų sprendimą dėl reikalavimo pagrindo, ar prieštarauti, kad jo pradėta byla būtų užbaigta. Kita vertus, nacionalinis teismas visiškai nepažeistų dispozityvumo principo, jeigu, nepaisydamas atsakovo sutikimo sumokėti ieškovo reikalaujamą kompensaciją, išnagrinėtų, ar ieškovo nurodyta diskriminacija buvo, nes toks nagrinėjimas būtų susijęs su reikalavimo atlyginti žalą pagrindu, priskiriamu prie ginčo dalyko.

Galiausiai, ketvirta, Teisingumo Teismas priminė, kad Sąjungos teise nesiekama įpareigoti valstybių narių numatyti savo nacionaliniuose teismuose, siekiant užtikrinti teisių, kurių asmenims kyla iš Sąjungos teisės, apsaugą, kitų teisių gynimo priemonių nei tos, kurios jau nustatytos pagal nacionalinę teisę. Vis dėlto jis nurodė, kad nagrinėjamu atveju **Sąjungos teisės laikymasis nereiškia, kad turi būti nustatyta nauja teisių gynimo priemonė, o tik reikalaujama, kad nacionalinis teismas atsisakytų taikyti procesinę taisyklę, pagal kurią neleidžiama priimti sprendimo dėl diskriminacijos buvimo;** to reikalaujama todėl, kad ši taisyklė nesuderinama ne tik su Direktyvos 2000/43 7 ir 15 straipsniais, bet ir su Chartijos 47 straipsniu. Šiais direktyvos straipsniais tik sukonkretinama Chartijos 47 straipsnyje garantuojama teisė į veiksmingą teisminę gynybą, ir šio straipsnio visiškai pakanka, kad būtų suteikta teisė, kuria galima remtis kilus privačių asmenų ginčui.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu

šià bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127